

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/186717,Bozena-Witowicz-Kazimierz-Skarzynski-W-obronie-prawdy.html>
27.02.2026, 15:18

Bożena Witowicz: Kazimierz Skarżyński. W obronie prawdy

Kazimierz Skarżyński to postać niezwykle zasłużona dla sprawy wyjaśnienia Zbrodni Katyńskiej. To on jako sekretarz generalny PCK był członkiem pierwszej delegacji do Katynia w 1943 r. i autorem pierwszego raportu katyńskiego.

15.12

[Zbrodnia Katyńska](#)

Kazimierz Edmund Jan Nepomucen Skarżyński herbu Bończa urodził się 15 grudnia 1887 r. w Kroczewie niedaleko Zakroczymia, w zamożnej rodzinie ziemiańskiej. W domu rodzinnym rozpoczął podstawową edukację, kontynuował ją w gimnazjum w Warszawie, a następnie w gimnazjum oo. jezuitów w Kalksburgu koło Wiednia. W 1907 r. uzyskał tam świadectwo maturalne. Studiował najpierw w Szkole Nauk Politycznych w Paryżu, a następnie w Naczelnym Instytucie Handlowym w Antwerpii, uzyskując w 1910 r. stopień licencjata nauk handlowych.

W 1919 r., po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, Skarżyński wrócił do kraju. W czasie wojny polsko-bolszewickiej walczył jako ochotnik w stopniu kaprała w 203. Pułku Ułanów. Za zasługi wojenne został odznaczony Krzyżem Walecznych. Po zakończeniu działań bojowych został zdemobilizowany. Podjął pracę w koncernie papierniczym „Steinhagen i Saenger”, który zdominował produkcję papieru w II RP.

Służba bez broni

Gdy wybuchła II wojna światowa, Skarżyński, ze względu na wiek, nie został powołany do wojska. Kontynuował pracę w fabryce papieru, która wkrótce została objęta niemieckim zarządem komisarycznym. Nie mogąc brać udziału w czynnej służbie wojskowej, zwrócił się do krewnej, Marii Tarnowskiej, wiceprezes Polskiego Czerwonego Krzyża, z propozycją zaangażowania się w pracę tej organizacji. Z jej rekomendacji wszedł w styczniu 1940 r. w skład Zarządu Głównego PCK i objął funkcję sekretarza generalnego.

PCK, działający wówczas pod nadzorem Niemieckiego Czerwonego Krzyża, poszukiwał i gromadził informacje na temat ofiar wojny na terenach III Rzeszy i Związku Sowieckiego, poszukiwał tam polskich jeńców, wysyłał im paczki i przekazy pieniężne, podejmował starania o umożliwienie wyjazdu z ZSRS polskich zesłańców i deportowanych.

Po napaści Niemiec na ZSRS, podpisaniu układu Sikorski-Majski i „amnestionowaniu” Polaków, PCK zintensyfikował poszukiwania cywilów i jeńców, w tym zaginionych oficerów WP więzionych wcześniej w sowieckich obozach jenieckich.

Sprawa Katynia

W lipcu 1941 r., gdy Niemcy zajęli Smoleńszczyznę, zaczęły docierać do nich od mieszkańców informacje o masowych grobach Polaków, jednak wówczas sprawa ta nie wzbudziła ich zainteresowania. Podjęli działania dopiero wtedy, gdy bitwa pod Stalingradem zakończyła się klęską, a front zbliżał się do Smoleńska, widząc w tym:

„możliwość propagandowego wykorzystania odkrycia”.

W marcu 1943 r. na miejsce przybyły niemieckie służby medyczne, lekarze sądowi, sprowadzono sprzęt niezbędny do prac i rozpoczęto ekshumacje. Pierwsze oględziny potwierdziły, że w masowych grobach leżą zwłoki w polskich mundurach. Jednak dopiero, gdy udało się ustalić, że ofiary zostały zamordowane wiosną 1940 r. – a więc gdy Niemców jeszcze tam nie było – i zaistniała szansa udowodnienia światowej opinii publicznej sowieckiego sprawstwa, zdecydowano się ogłosić odkrycie grobów katyńskich. W dniu 13 kwietnia 1943 r. radio berlińskie oficjalnie podało tę wiadomość.

Władze Rzeszy zdawały sobie sprawę, że wszelkie ustalenia na podstawie niemieckich prac ekshumacyjnych mogą być kwestionowane i zdecydowały – dla uwiarygodnienia ich autentyczności – że zostaną one powierzone polskiemu PCK. Pierwsza polska delegacja wyleciała do Smoleńska 15 kwietnia. Wróciwszy do Warszawy, Skarżyński zdał członkom Zarządu PCK relację potwierdzającą niemieckie doniesienia. Po tym sprawozdaniu podjęto ostateczną decyzję o zaangażowaniu się PCK w prace ekshumacyjne. W okresie od 17 kwietnia do 7 czerwca 1943 r. w Lesie Katyńskim ekshumowano zwłoki 4243 polskich oficerów. Opis przeprowadzonych prac Skarżyński zawarł w:

„Sprawozdaniu poufnym o całokształcie udziału Polskiego Czerwonego Krzyża w pracach ekshumacyjnych w Katyniu pod Smoleńskiem za okres kwiecień-czerwiec 1943 r. złożonym na polecenie Zarządu Głównego przez Sekretarza Generalnego Polskiego Czerwonego Krzyża”

z czerwca 1943 r. Był to pierwszy raport katyński, jaki kiedykolwiek powstał.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Zbrodnia katyńska

Artykuł